

Skötselplan för naturreservatet Sundranäs i Ljungby kommun

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL.....	4
1 Syftet med reservatet.....	4
2 Administrativa data.....	5
3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning.....	7
4 Områdets bevarandevärden.....	9
4.1 Geovetenskapliga värden	9
4.2 Limniska värden	9
4.3 Biologiska värden.....	9
4.4 Kulturhistoriska värden.....	10
4.5 Turism och friluftsliv.....	10
4.6 Byggnader.....	11
5 Genomförda inventeringar, dokumentation och annat källmaterial.....	11
PLANDEL.....	12
6 Skötselområden.....	12
6.1 Bevarandemål för hela området.....	12
6.2 Generella riktlinjer & åtgärder för hela området	12
6.3 Skötselområden	13
7 Tomtmark och byggnader	24
8 Jakt och fiske.....	24
9 Bränder, storm, översvämningar	24
10 Barnperspektivet.....	25
11 Utmärkning.....	25
12 Dokumentation och uppföljning	25
12.1 Uppföljning av skötselåtgärder	25
12.2 Uppföljning av bevarandemål.....	26
12.3 Dokumentation och inventeringar.....	26
13 Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	26
14 Ansvar för skötsel, dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder, bevarandemål och gynnsamt tillstånd.....	28
15 Revidering av skötselplan	28
BILAGOR.....	28
a. Skötselplanekarta	28
b. Artlista.....	28
c. Historisk karta.....	28

BESKRIVNINGSDDEL

Sundranäs är belägen vid sjön Bolmens södra ände, nära dess utlopp. En halvö skjuter ut mot sjön från söder och denna landtunga bildar två långsträckta näs åtskilda av Hängeviken och Lillsjön med mellanliggande mossmark. Sundranäs ligger mellan Hängeviken och den smala del av Bolmen som kallas Fettjesundet.

Sundranäs består av betesmarker omgivna av bokdominerade lövskogar och barrplanterade inägor. I naturreservatet ingår också barrdominerade uddar och öar med äldre skog samt vattenområdet däremellan.

Sundranäs är ett gammalt officersboställe där gårdsmiljön är vackert belägen med utsikt mot Bolmen. Gårdsmiljön ingår inte i reservatet.

1 Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara bok- och ädellövskogar av hög ålder med inslag av äldre träd av ek, lönn och björk samt de kring gården belägna betesmarkerna. Värdefulla betesmarker på sidlänt, källpåverkad mark ska också bevaras och utvecklas med fortsatt bete. Andelen multnande ved ska öka för att skapa livsmiljöer för växt- och djurarter. Områdets kulturhistoriska värden ska tas tillvara och delar av de övergivna och granplanterade åkrarna ska åter tas i hävd med bete eller utvecklas till lövskogar med ädellövinslag.

Friluftsliv och vetenskapliga undersökningar ska kunna bedrivas i reservatet med hänsyn tagen till områdets naturvärden.

2 Administrativa data

Tabell 1. Administrativa data för naturreservatet

Namn:	Sundranäs	
RegDOS-Id:	2014554	
Län:	Kronoberg	
Kommun:	Ljungby	
Församling:	Annerstad	
Läge:	5 km öster om Byholma	
Gränser:	Enligt karta, bilaga 1 i beslutet	
Areal:	Totalt: 85,7 ha	Land: 39,3 ha: Vatten: 46,4 ha
Fastigheter och markägarkategori:	<i>Fastigheter</i>	<i>Markägarkategori</i>
	Sundranäs 1:9	Naturvårdsverket
Sakägare:	Enligt bilaga 3 till beslutet	
Förvaltare:	Skogsstyrelsen Kronobergs Östra distrikt	
Fastighetskarta:	4D9d – 4393	
Terrängkarta:	4D9V	
Naturgeografisk region:	11 Sydsvenska höglandets och Smålandsterrängens myrrika västsida	
Riksintressenummer:	Friluftsliv – Bolmenområdet (FG1) Yrkesfiske – Bolmen (1)	

Tabell 2. Prioriterade bevarandevärden

Typ	Värde
Markslag	Skog, öppen mark, sjö
Naturtyp	Ädellövskog, betesmark
Strukturer	Högstubbar av ädellövträd och björk, grova ädellövträd och gammal björk, källor
Arter	Rödhsad svartbagge, granspira, lunglav, bok, ek
Friluftsliv	Öar för bad och båturet friluftsliv, estetiska värden, odlingslandskapet

Tabell 3. Naturtyper enligt nuvarande förhållanden och enligt bevarandemålen

Naturtyp	Areal enligt nuvarande förhållanden (ha)	Areal enligt bevarandemålen (ha)
Barrskog	8,8	2,8
Tallskog	2,0	0
Granskog	5,6	0
Barrblandskog	0,4	0
Barrsumpskog	0,9	2,7
Lövblandad barrskog	5	3,7
Triviallövskog	6,4	10,1
Triviallövskog med ädellövinslag	3,2	10,1
Ädellövskog	13,1	18,0
Sjöar	46,4	46,4
Sjöar och vattendrag	46,4	46,4
Substratmark	0,2	0
Impediment	0,2	0
Betesmark	0,5	4,3
Åker/vall	0	0
Odlad mark	0	0
Övrigt	2,8	0,4
Övrig öppen mark	2,8	0,4
Hygge, stormfälla	2,5	0
SUMMA	85,7	85,7
Produktiv skogsmark	35,2	

4 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Skrivna uppgifter om området går tillbaka till 1300-talet då gården tillhörde en storman vid namn Sparre i det då unga riket Sverige. Gården ingick under slutet av 1300-talet i en byteshandel med Nydala kloster som då övertog ägandet. Klostrets ägor drogs senare in av Gustav Vasa. Statens ägande av gården blev dock kortvarigt denna period. I början av 1600-talet skänktes gården till en frälseman vid namn Hård af Segerstad som gjorde om intilliggande gården Norrnäs till Säteri i vilket Sundranäs ingick. I slutet av 1600-talet drogs sätesgårdarna in av kronan. Under de följande århundradena blev Sundranäs ett befälsboställe av olika grader beroende på kompanichefens titel. I slutet av 1800-talet tog den militära eran slut men gården fortsatte att tillhöra kronan. Militären fortsatte dock sin närvaro i trakten och byggs något halvsekel senare Byholma flygplats, ett par km väster om Sundranäs. Gården blev från slutet av 1800-talet bebodd av arrendatorer som brukade jordbruksmarken. Privat gård på nytt bli Sundranäs först 1986 då gården avstyckades från omkringliggande ägor.

Från förhistorisk tid finns ingen exakt lokalisering av boplatzlämningar men det är högst sannolikt att dolda rester finns i anslutning till den fossila åkermarken i området.

Under den ovan beskrivna tidsperioden har bete och odling förekommit kring Sundranäs. Även innan dess finns tydliga tecken på jordbruk i form av förhistoriska odlingar som har påträffats på en stor del av markerna kring Sundranäs. Röjningsrösena i den fossila åkermarken började läggas upp i början av bronsåldern. En tidig karta från 1685 visar att ek och bok bildar trädbestånd på halvön. Skogen i slutet av 1800-talet är "riklig" utan någon närmare angivelse vilka arter som förekommer. Förändringen av skogen mot mer gran kan antas börja i slutet av 1910-talet. En besiktning 1916 visar att hela kronoparken utgör 823 ha varav 319 ha är produktiv skogsmark och resten är inägor och impediment. Generaldirektören vid Domänverket anser att ett mindre hult av ek och bok bör stå kvar medan mer spridda ekar i övrigt bör ersättas av mer produktiv gran. Senare besökande skogsvaktare har också framfört sin syn att ädellövskog ska ersättas av gran. Senast under 1970-talet var det aktuellt att ersätta de bok-och ekklädda ägorna strax sydväst om gården som föreslogs avverkas och ersättas av gran men nuvarande arrendatorn och ägaren av gården protesterade.

De strandnära bokbestånden har dock betraktats som viktiga att bevara. Skötseln av dem har skett med skoglig inriktning med gallring där raka stammar har främjats för skogsproduktionen. Skötseln har lett till att kontinuiteten av både stående och liggande multnande ved har saknats i området. Under det senaste decenniet har jätteträdet av ek frihuggits från yngre bokar genom ideella insatser.

Lite siffror kan illustrera inägornas omfattning och karaktär. Uppgifter från 1816 visar att här fanns 11 tunnland (ca 5 ha) åkermark. Höavkastningen på Sundranäs beräknades till 20 ton. Betet var medelgott och kunde föda en häst, ett par oxar, 8 kor, 7 ungdjur och 8 får. Trägardegårdarnas omfattning uppgick till nära en halvmil. Till gården hörde också 4 torpställen som också födde kreatur.

Gårdens ladugård revs 1921 och ersätts av en ny som timrades och blev 4 meter lång, 10 meter bred och som mest drygt 8 meter hög. 1954 bedömdes åkerarealen vara 4 ha och 3,25 ha uppgavs vara kultiverad betesmark. Även åkermarken blev under senare delen av 1900-talet ersatta av gran till stor del. Åkermarken är idag blott 0,5 ha. Däremot är inägornas lövklädda ängar idag de bokskogar som utgör en viktig del av naturreservatets värdekärnor med bok.

Bolmens sänkning i mitten av 1800-talet gav ingen märkbar landvinning på Sundranäs som gick att odla men den sjöbotten som blottades blev senare en rand med spontant invandrad lövskog av flera trädslag.

Boende på Sundranäs har haft goda möjligheter att komplettera sin försörjning genom fiske. Ålfisket i Bolmens södra del har bedrivits sedan länge och gett betydande inkomster. Från tidig medeltid finns skriftliga uppgifter om ålfiske. Pilspetsar som sannolikt använts vid fiske har påträffats i lämningar intill Bolmens södra strand från stenåldern. I modern tid har fisket av laxöring varit större än ålfisket. Sjön har under senaste seklerna påverkats mycket genom sjösänkning, reglering och senast genom byggandet av tunnel för tappning av vatten till Skåne.

5 Områdets bevarandevärden

Bevarandevärdena är främst knutna till de kring gården belägna ängs- och betesmarkerna som till större delen är bevuxna med bokskogar av hög ålder med inslag av äldre träd av ek, lönn och björk. Bevarandevärdena är i första hand knutna till äldre träd som vuxit kontinuerligt under lång tid samt multnande ved. Gammal hassel förekommer också. Värdefull betesmark finns på sidlänt, källpåverkad mark.

5.1 Geovetenskapliga värden

I Bolmens södra del finns talrika transversalmoräner som bildar långsträckta ryggar orienterade från väst mot öst, dvs tvärs emot isrörelseriktningen. Dessa är av betydelse för tolkningen av inlandsisens avsmältning. Inom reservatet är de parallella uddarna Bjurnäsa- och Ropareudden bra exempel på en sådan bildning. Morän är den helt dominerande jordarten inom reservatet. Små torvmarker förekommer spridda men flertalet av dessa är dikade. Underliggande urberg blottas ej inom reservatet men enligt den översiktliga berggrundskartan över området torde den bestå av gnejs som mestadels är finkornig.

5.2 Limniska värden

De limniska värdena har varit föremål för omfattande undersökningar från 1900-talet och framåt. De långa mätserierna som undersökningarna resulterat i är av stort värde för fortsatta uppföljningar för miljöövervakning av sjön Bolmen.

5.3 Biologiska värden

De främsta värdena är områdets gamla ädellövbestånd. Dels finns bokskogar på utmarkerna, dels finns ädellövbestånd av blandad sammansättning i den gamla inägomarken. Dessa är till stor del bokdominerade idag medan delar närmast gården betas. Betesmarken är en mosaik av lövdungar och öppna grässvålar med solitära lövträd. Lunglav, jätteticka och rödhalsad svartbagge har alla påträffats på bok i det bokdominerade området mellan gården och Bolmen. Flertalet signalarter är påträffade på ek. Bolmens sjösänkningsskogar med blandat löv är en annan del av naturvärdena. Arealen är blygsam eftersom stranden sällan är flack och det mest är fråga om en bred trädridå. Dessa strandskogar erbjuder högre andel multnande grov lövved, främst av björk

och gamla ihåliga träd än övriga lövbestånd. Beteslandskapet erbjuder likaså värdefulla gamla träd, främst björk, lönn och ek. Betesmarken utgörs av välutvecklad staggvegetation och på fuktig, källpåverkad mark finns granspira.

5.4 *Kulturhistoriska värden*

De kulturhistoriska värdena utgörs av stora områden med fornåkrar, där vissa delar än idag hålls öppna genom bete.

5.5 *Turism och friluftsliv*

Sundranäs är beläget i en vacker del av Bolmen med många attraktiva öar och uddar vilket ger området en stor potential som besöksobjekt sommartid. Den gamla järnvägen mellan Ljungby och Halmstad tangerar nästan områdets södra del där den passerar ett av Bolmens smalaste sund. Järnvägsbanken utnyttjas idag som vandringsled och cykelled. Fastlandsdelen har tidigare varit tillgänglig för större båtar med anöringsplats. Ett färjeläge har funnits där Bolmen smalnar av mellan utskjutande uddar från båda sidor. Sommartid gör en taxibåt turer till södra Bolmen och lägger då till utanför Piksborg, en befästning från medeltiden som idag är en ruin, belägen mellan järnvägsbanken och Bolmen strax utanför reservatet. Södra Bolmen utgör sedan länge ett populärt tillhåll för fritidsfiskare på jakt efter laxöring.

5.5.1 *Tillgänglighet*

Området är idag ganska svårtillgängligt, både för att hitta hit och att röra sig i området. För båtar större än kanoter saknas anöringsplatser annat än en brygga längst in i viken närmast gården. För en av de större öarna inom reservatet finns däremot en allmänt nyttjad brygga. De som väljer att vandra längs banvallen över Bolmen förbi Piksborg har utan skyltar och informationstavlor svårt att hitta hit. P-plats för besökare saknas idag. Det finns stigar i området men dessa är bitvis svåra att följa pga igenväxning eller att vissa sträckor saknas.

Det slitage som förekommer idag är mycket begränsat till särskilda besöksplatser på öarna. Genom den kanalisering som sker genom att hänvisa till stigar för besökare förväntas inga störningar ske av vare sig natur, betesdjur eller boende.

5.6 *Byggnader*

Vid sjön finns enkel liten förrådsbyggnad och nära gårdsbyggnaden finns en jordkällare.

6 Genomförda inventeringar, dokumentation och annat källmaterial

Annerstad hembygdsförening 1987: Annerstad. Här hava våra fäder bott.

Löfgren, R. & Henriksson, S. (red). 2004. Skyddsvärda statliga skogar: Götaland, Växjö: Naturvårdsverket, rapport 5340.

Fornlämningsregistret: Annerstad 50:1, 136:1 och 166:1. Fasta fornlämningar.

Norrman, L. 1987: Här har du ditt hem! Ett brev till och om Sundranäs. Annerstad – från skilda håll. Sid 279-334. Annerstad hembygdsförening.

Wahlström, K.: inventerare åt statsskogsutredning och ideell naturvårdare. Muntligen.

Johansson, A: Lokal kännare av växter och djur. Muntligen

Brogren, K.: Ägare av gården Sundranäs sedan 1986 och arrendator av betesmarkerna sedan 1970-talet. Muntligen.

Provisoriska översiktliga berggrundskarta Malmö, skala 1:250 000, med beskrivning. SGU serie Ba nr 40.

PLANDEL

7 Skötselområden

Hela området är indelat i 14 skötselområden (i vissa fall med tillhörande delområden), vilka utgår från den markanvändning eller skötsel som ska genomföras, se även skötselplanekartan (bilaga a).

7.1 Bevarandemål för hela området

Främsta syftet med reservatet är att bevara och utveckla de biologiska naturvärden som idag finns knutna till bokskogar och ädellövskogsbestånd av varierande ålder. De biologiska värdena knutna till träd och även multnande ved i gamla björkbestånd och betesmarksbjörkar ska också främjas. Betesmarkernas naturvärden även vad gäller gräsvälarna ska bevaras och utvecklas. Odlingslandskapet som helhet bevaras och utvidgas. Hela naturreservatet ska vara tillgängligt för besökare, såväl strandmiljöer på öar och uddar som fastlandets ädellövbestånd.

7.2 Generella riktlinjer & åtgärder för hela området

I de trädbärande delarna av reservatet ska mängden multnande lövved öka, dels genom att den sparas där den bildas eller flyttas till lämpligare delar, dels kan den ökas genom förflyttning av multnande ved från delar utanför reservatet. Ung gran röjs vid behov i ädellövskogen. Graninslaget ska generellt minska i all skogsmark. Trädslagsblandningen ska vara stor av lövträd och ädellövträd i flertalet skogsbestånd och i merparten av betesmarkerna. Betesdjur är tillåtna inom hela reservatet.

Avvattande diken ska vid behov läggas igen eller dämmas.

Stängsel kan flyttas in i skötselområden med skog så att brynmiljöer uppstår. Det är också tillåtet att hugga i kantzonerna av skogen, ca en trädängd, för att skapa bättre bryn mot de öppna markerna.

Åtgärder för att öka tillgängligheten ska utformas så att arrendatorns hemfridszon inte störs och djurhållningen inte påverkas negativt.

7.3 Skötselområden

Skötselområdena beskrivna i skötselplanen är:

Typ av skötselområde	Antal delområden	Areal (ha)
1. Lövrik barrskog	6	3,7
2. Blandsumpskog	1	2,0
3. Bok- och rödekskog	2	1,7
4. Bok.- och ekskog	7	13,7
5. Betesmark	3	4,3
6. Ekskog	1	0,9
7. Stormskadad granskog	1	1,9
8. Granskog	8	7,5
9. Lövskog, lövsumpskog	4	1,6
10. Tallsumpskog	1	0,7
11. Öppen gräsmark	1	0,4
12. Igenväxande gräsmark	1	1,0
13. Vatten	1	46,4
14. Friluftsliv	Ej geografiskt område	

Skötselområde 1: Lövrik barrskog (3,7 ha)

Beskrivning:

I de perifera delarna av reservatet, på öar och uddar, finns små spridda bestånd som utgör rester av större ursprungliga barrbestånd. I dessa förekommer gammal tall och ett rikt lövinslag med främst björk. För bestånd med strandsträcka mot Bolmen utgör den nya strandkanten på tidigare sjöbotten efter sjösänkningen på 1800-talet en miljö med särskilt stora värden knutna till gammalt löv med hålrum. Graninslaget varierar, likaså ädellövinslaget. Naturvärdena är knutna till äldre tall, ek, löv och en del multnande ved i första hand. Mellan Ropareudden och Bjuranäsudden ingår ett litet strandkärr som sakta men säkert börjar växa igen med pors och viden. Ett delvis sumpigt bestånd som har dikats är blandat och dominerat av tall och gran men med inslag av klibbal, bok och björk.

Bevarandemål:

- Lövinslaget ska vara minst 20 % av volymen.
- Graninslaget ska minska till högst 10 % av volymen.
- Gammal tall och äldre lövträd på uddarna ska ha trädkronorna fria från underväxande gran och ungt löv.
- Äldre ekar ska stå fritt.
- Tillgången på multnande lövved ska vara minst 10 % av den levande lövvedens volym och andelen gamla, grova träd ska vara hög.

Skötselåtgärder:

- Frihugg trängda äldre tallar och lövträd från gran på uddarna.
- Frihugg unga ersättningsträd av löv vid behov.
- Avverka all gran kring de äldre ekarna kring udden i sydost.
- Glesa ut granen och gynna tall och lövträd.
- Multnande tall- och lövved lämnas kvar i bestånden.

Skötselområde 2: Blandsumpskog (2,0 ha)

Beskrivning:

Ett blandsumpskogsbestånd som har dikats. Äldre tall bildar ett glest trädskikt medan yngre löv, främst björk gör beståndet tätt. En elledning är dragen genom beståndet men planer finns för att ta bort ledningen och ersätta den av en jordkabel i en sträckning som inte påverkar reservatet.

Bevarandemål:

- Lövinslaget ska utgöra minst 50 % av volymen.
- Tillgången av multnande lövved ska utgöra minst 10 % av den levande lövvedens volym.

Skötselåtgärder:

- Røj vid behov gran.

Skötselområde 3 (a-b): Bok- och rödekskog (1,7 ha)

Beskrivning:

Två små bestånd på uddar där bok och rödek har planterats efter avverkning. Bestånden ansluter till äldre bokbestånd.

Bevarandemål:

- Bok ska utgöra minst 80 % av volymen.
- Levande rödek förekommer inte.
- Bok ska tillåtas att bli gamla och mängden multnande ved ska öka och utgöra minst 10 % av den levande lövvedens volym.

Skötselåtgärder:

- Frihugg några stammar med goda förutsättningar att utvecklas till spärrgreniga jätteträd.
- Avveckla inslaget av levande rödek. För att öka mängden multnande ved inom området kan exempelvis högstubbar och lågor skapas av rödeken och en del av rödekarna ringbarkas.

Skötselområde 4a och b: Ek- och bokskog (13,7 ha)

Beskrivning:

Äldre bokbestånd med eller utan inslag av ek har avgränsats inom reservatet. Trädåldern varierar mellan bestånden från ca 50 år till uppemot 150 år hos både bok och ek. För ek finns troligen träd som även har passerat 200 år. Några yngre självföryngrade små partier förekommer också. Några döda torrträd eller högstubbar (ibland ännu vid liv) av bok och ek i jätteträdsformat förekommer i några bestånd och åldern hos dessa är över 200 år. Sådana jätteträd antyder en viss trädkontinuitet av både ek och bok.

Skötselområdet har delats upp i rena bokbestånd (a – 4,0 ha) och blandade bestånd där ek och en del annat löv ingår (b – 9,7 ha). På magrare mark dominerar eken bitvis. En del av ekarna är senvuxna. Bestånden är till största delen enskiktade men viss självföryngring förekommer i de äldre bestånden. Åldern hos bokbestånden har uppskattats utifrån håligheter, barkstruktur och tillgång på multnande ved. Medelåldern

är för åtminstone 3 bestånd minst 100 år. Epifytfloran antyder viss trädkontinuitet. Här förekommer fällmossa, snöbollslav och koralllav.

Bokbeståndet i norra delen innehåller en ekdominerad del närmast sjön som utgör de äldsta idag levande ekarna inom reservatet (sannolikt äldre än 200 år). Träden är senvuxna och äldre än vad omfånget antyder. De har en hel del epifyter som fällmossa, rostfläck, snöbollslav och klippfrullania. På en ek har västlig rostticka noterats. Bokarnas medelålder är klart lägre än ekarnas men en jättebok förekommer i denna del som säkert är 200 år gammal. Här växer jätteticka. På annan bok har lunglav och havstulpanlav påträffats. Den bokdominerade delen är bördig och bitvis med inslag av gammal hassel i stora buketter. Här växer skrifflav.

Inslaget av andra lövträdsarter ger bitvis bokskogen blandad karaktär men bara i små partier. Längst i sydväst förekommer grov asp. Nära brynet mot den öppna gräsmarken växer lönn, alm och lind.

Bevarandemål:

- Bok och ek ska utgöra minst 80 % av volymen och graninslaget ska vara högst 10 % av volymen.
- Tillgången på äldre ek och bok är god och andra ädellövarter inklusive asp förekommer.
- Tillgången på multnande lövved ska vara minst 10 % av den levande lövvedens volym och andelen gamla, grova träd ska vara hög.
- Hasselbuskar står fritt

Skötselåtgärder:

- Bok som konkurrerar med andra ädla lövträd ringbarkas eller fälls för att främja befintligt ädellöv av annat slag och utvecklingen av nya ädellövträd.
- Multnande lövved lämnas kvar i bestånden.
- Hassel ska bevaras genom att öppna upp små glántor kring dessa. Föryngring av hassel ska främjas.

Skötselområde 5 (a-c): Betesmark (4,3 ha)

Beskrivning:

Betesmarkerna utgörs av före detta åker och naturliga betesmarker med rik flora som ej har påverkats av plöjning och gödsling. Markfloran innehåller bl.a. stagg, knägräs, darrgräs, nysört, ängsvädd, sumpmåra, granspira, ängs- och hirsstarr.

De naturvärden som finns inom skötselområdet är dels knutna till fuktiga, källpåverkade öppna marker med rik flora, dels träd- och buskmarker med värdefulla bryn och solitärer av ek och lönn.

Delområdet 5a utgörs av trädbärande eller öppna gräsmarker som betas med får och nötkreatur. Delområdet 5b utgörs också av betesmark men har idag karaktär av skog och är kraftigt igenvuxet och gräsvål saknas. Delområdet 5c utgörs av den bästa åkermarken vid Sundranäs och är en långsträckt tarm som idag betas ihop med 5a och utgörs av äldre åkermark och annan öppen betesmark.

Inom området finns en jättelönn som är nära 4 meter i omkrets i brösthöjd och utgör reservatets idag grövsta levande träd. Flera solitära ädellövträd har skadats av senaste stormarna med stora gren- och stambrott. Bland grova, gamla eller äldre lövträd förekommer även klibbal, asp, rönn och flera träd av ek och björk. Inslaget av hassel är rikt. Karaktäristiska epifyter är sotlav och lönnlav.

Bevarandemål:

- Om betesdjur finns att tillgå hålls det gamla inägolandskapets åkermark i hävd så att den utgörs av öppna solexponerade träd- och buskfria källpåverkade gräsmarker.
- Finns inte betesdjur att tillgå ska området utvecklas till en öppen lövskog med ett stort inslag av bok och ek och där lövandelen uppgår till minst 80 % av volymen.
- Om området betas ska täckningsgraden av träd- och buskskikt ej överstiga 50 % och området ska vara väl avbetat till minst 90 % vid vegetationsperiodens slut.
- Minst 8 solitära ädel- och lövträd.
- Multnande ved förekommer i levande träd och buskar och på väl valda platser i hagen.

- En siktgata från gården mot Bolmen finns.

Skötselåtgärder:

- Öppna solexponerade träd- och buskfria källpåverkade gräsmarker betas om betesdjur finns att tillgå.
- Betesdjuren kompletteras varandra för att skapa ett anpassat bete efter markförhållandena. Framförallt viktigt att området närmast sjön (5a) med granspira betas.
- Veketåg röjs manuellt vid behov i område 5a för att gynna floran.
- Betet kompletteras med röjningsinsatser i syfte att frihugga solitärer. Spara sälg och apel vid dessa åtgärder samt hassel, hagtorn, slån och nypon.
- Yngre och medelålders betade lövbestånd med i huvudsak enskiktade trädskikt glesas ut så efterträdare till solitärer kan utvecklas.
- Yngre lövbestånd på fuktig mark inom 5b öppnas upp och hägnas i sin helhet för att skapa mer betesmark med artrik grässvål. Inom den del som är kraftigt igenvuxen görs en genomhuggning så den ursprungliga öppna karaktären återskapas. Lämna bärande träd, sälg samt spridda träd av björk och klibbal samt buskar såsom nypon, hassel, hagtorn och slån.
- Multnande ved bevaras på plats (nedfallna stamdelar, grova hasselbuketter) och i lämpliga rishögar (nedfallna grenar).
- Flytta hägnaden 30 meter längre mot norr utmed norra stranden för att få med värdefulla naturvärdesträd inom hägnaden.
- En siktgata från gården mot Bolmen hålls öppen från yngre lövmen solitärer sparas.

Skötselområde 6: Ekskog (0,9 ha)

Beskrivning:

Den idag sydligaste delen av betesmarken är belägen på en liten höjd och täcks av tät, medelålders ekskog. Talrika rösen på höjdparter vittnar om odling.

Bevarandemål:

- Öppen gräsmark med bete och spridda lövträd i rösen alternativt gles lövskog.
- Minst 4 solitära ekar eller 4 grupper av ekar.

Skötselåtgärder:

- Bete alternativt röjningsinsatser för att hålla ekarna fria från sly och underväxande buskar.
- Glesa ut bland ekstammarna varvid solitära ekar eller ekar i grupper sparas vid rösen och större stenar. Spara ekar som är spärrgreniga och har vida kronor och ekar som har blottad ved eller håligheter.
- Gran röjs vid behov.

Skötselområde 7: Stormskadad granskog (1,9 ha)

Beskrivning:

En granplanterad åkermark som nyttjades fram till 1960-talet för odling. Talrika och höga rösen visar var marken var olämplig att plöja (hällar eller andra odlingshinder). Beståndet är idag luckigt sedan stormar fällt stora mängder gran. Lövträd som tidigare tynat i skuggan av gran spirar åter från odlingsrösen.

Bevarandemål:

- Öppen gräsmark med bete och spridda lövträd alternativt lövskog.
- Välutbildade terrasskanter hålls öppna.
- Stor trädslagsblandning.

Skötselåtgärder:

- All gran avverkas och avverkningsavfall flisas.
- Bete och/eller röjningsinsatser av gran för att främja lövträd.

Skötselområde 8: Granskog (7,5 ha)

Beskrivning:

Granplanteringar av varierande ålder (unga-äldre) som bör avvecklas och omföras till ädellövskog (främst bok) finns i 8 olika bestånd på Sundranäs med varierande markförhållanden och historisk mark-

användning. De senaste årens stormar har i hög grad påbörjat avvecklingen av granen som ett av reservatets dominerande skogsträd. Det är i första hand äldre granbestånd som vindfällts. Djupa spår från skotare vittnar om tunga transporter från de inre delarna av Bjuranäsudden och Ropareudden under 2007. Idag finns inga särskilda naturvärden utan dessa bestånd kan betraktas som utvecklingsmark med framtida värden på lite längre sikt.

Bevarandemål:

- Lövskogar med ett stort inslag av bok och ek och där lövandelen uppgår till minst 80 % av volymen.

Skötselåtgärder:

- All gran avverkas, eventuellt i etapper.
- I den uppkommande lövskogen gynnas bok och ek medan gran röjs.

Skötselområde 9: Lövskogar och lövsumpskogar (1,6 ha)

Beskrivning:

Ett antal små lövbestånd i skogsmarken som domineras av triviala lövträd. Det ur naturvårdssynpunkt främsta är strandskogen mellan Ropareudden och betesmarkerna mellan gården och Bolmen. Lövskogen har uppstått sedan sjön sänktes och ny mark blottades ovan den nya strandlinjen. Dominerande träd är björk men här finns också gott om ek och yngre bok. Medelåldern hos björken är ganska hög och håligheter har utvecklats hos många träd. Tillgången på multnande ved i form av högstubbar är god.

På frisk mark finns ett ungt lövbestånd av gråal som etablerats på övergiven åkermark. Detta är ett av Smålands sydligaste gråalbestånd.

Lövsumpskogar finns insprängda i bokskogen. Dominerande träd är glasbjörk och klibbal. Trädkontinuiteten är svag att döma av frånvaron av trädsocklar, multnande ved och gamla träd.

Bevarandemål:

- Lövskogar där lövträd utgör minst 80 % av volymen och har inslag av ädellövträd.
- Lövträdens ålder ska öka och tillgången på multnande lövved ska öka och utgöra minst 20 % av lövvedens volym.

Skötselåtgärder:

- Gran som trängt in i strandskogen avverkas.

Skötselområde 10: Tallsumpskog (0,7 ha)

Beskrivning:

Dikad skogsklädd mosse där laggens lövträd har avverkats. Här har istället granen tagit över. Sumpskogskaraktären håller på att förloras till följd av dikningen. Tuvull ersätts av blåbär och andra bärris.

Bevarandemål:

- Skogsbevuxen myr som domineras av tall med återställd hydrologi.

Skötselåtgärder:

- Diken läggs igen på strategiskt punkt vid fall med både organiskt och oorganiskt naturligt material.
- Röja/avverka gran vid behov.

Skötselområde 11: Öppen gräsmark (0,4 ha)

Beskrivning:

Liten rest av en äldre åker som legat oanvänd i flera decennier. Gräsmarken är ganska örtrik och visar ingen påverkan från gödselmedel. De magra markförhållandena är orsaken till att igenväxning uteblivit trots avsaknad av hävd under lång tid. En del kulturväxter förekommer också. Bland örterna kan nämnas äkta johannesört, monke, stenmåra och såpnejlika.

Bevarandemål:

- En öppen ängsmark med riklig blomning av bl.a. äkta johannesört.
- Lövrikt bryn med flera arter av buskar och träd med rik blomning.
- Markblottor i vegetationen finns där bin och andra pollenätande insekter kan bygga bon.

Skötselåtgärder:

- Sent bete alternativt bränning och röjning för att hålla vedväxter borta.
- Ett artrikt bryn ska utvecklas genom att sly röjs för att gynna blommande buskar/träd.
- Markblottor skapas kontinuerligt.

Skötselområde 12: Igenväxande gräsmark (1,0 ha)

Beskrivning:

Åkermark som under senare år använts som viltåker men som sedan något decennium varit utan hävd. Varierande markförhållanden från torra och magra i övre delar till fuktiga och frodiga med tågväxter i svackor. Träd saknas men en första igenväxning har påbörjats med lövsly. Efter att lövträd etablerats kan möjligheten att området betas tas upp för prövning. Kyrkstigen tangerar södra delen men då åkern utvidgades under 1900-talet plöjdes denna upp.

Bevarandemål:

- Lövskog med ädellövinslag där lövandelen uppgår till minst 80% av volymen.
- Kyrkstigen hålls öppen.

Skötselåtgärder:

- Röjningsåtgärder för att hålla kyrkstigen öppen och för att gynna uppkomsten av grova ädellövträd och björkar.

Skötselområde 13: Vatten (46,4 ha)

Beskrivning

I reservatet ingår en del av sjön Bolmen. Bolmen är sänkt och reglerad och utgör vattentäkt för delar av Skåne. Fiskfaunan utgörs bl.a. av gädda, gös, abborre, ål och lake.

Bevarandemål:

- God vattenstatus.

Skötselåtgärder:

- Inga åtgärder.

Skötselområde 14: Friluftsliv

Beskrivning:

Områdets utnyttjande idag är litet men kan ökas genom närheten till Bolmen där bad och båtliv utgör en lockelse sommartid. Det är idag svårt att nå fastlandsdelen av området med båt eftersom brygga saknas. Vissa öar är flitigt frekventerade. På Björkö finns en brygga. För kanoter finns flera lättillgängliga stränder att nyttja även om särskilda anordningar som eldstäder saknas. Med cykel är området lätt att nå från den gamla järnvägsbanken. För bilburna finns vägar och skyltar och här används samma väg för att nå Normäsudd. Inom reservatet finns i viss mån gamla stigar på flera håll men vissa sträckor har vuxit igen. Informationstavlor bör placeras på flera strategiska platser där upplysningar om naturvärdena ska anges liksom stigar och särskilda sevärdheter.

Bevarandemål:

- Naturreservatet ska vara lätt att nå för besökare och lättillgängligt att röra sig i.
- En mindre informationsplats ska finnas strax utanför reservatets södra del.
- En parkeringsplats ska finnas vid reservatets västra del och en söder om reservatet.

- Strövstigar skapas inom området.
- Möjlighet att elda för matlagning ska finnas på anvisad plats.

Skötselåtgärder:

- Skyltar vid strategiska vägkorsningar, skogsbilvägar och från järnvägsbanken sätts upp.
- Eldplats ska finnas där båtar och kanoter kan tänkas lägga till, förslagsvis på Björkö.
- På den öppna gräsmarken (11) ordnas ett bord med tillhörande träbänkar.
- Den gamla kyrkstigen från gården mot Ropareudden rustas upp och återställs.
- Sträckning av stigar röjs, rustas upp och märks ut.
- Ändamålsenliga stängselgenomgångar vid gården och där stigen passerar betesmarken ordnas.
- Informationstavlor anläggs vid de föreslagna informationsplatserna enligt kartan (bilaga a). Återanvänd gärna namnen på de olika tegarna till tavlorna.

8 Tomtmark och byggnader

Sundranäs gård med tillhörande ekonomibygnader är sedan tidigare avstyckat från stamfastigheten. Inom det planerade reservatet finns en liten strandnära bod nedanför gården. Övriga byggnader är en jordkällare som finns nära gården.

9 Jakt och fiske

Jakt och fiske är tillåtet i reservatet. Visa anordningar som jaktorn och siktgator ska dock samrådas med förvaltaren. Området ingår i Bolmens fiskevårdsområdesförening.

10 Bränder, storm, översvämningar

Vid händelser som medför att stora mängder träd dör och/eller faller omkull vid t.ex. storm, insektsangrepp, brand eller översvämning gäller följande. All död lövträdsved lämnas i området, men veden får vid behov flyttas till annat skötselområde eller till viss del tas ut ur reservatet om risk föreligger för spridning av insekter till grannfastigheter eller att hela lövskogsbestånd hotas. Om dessa händelser medför mycket stora mängder ris och toppar får delar av dessa tas ut från reservatet.

Stigar och andra anordningar hålls snarast möjligt fria från nedfallna och hängande träd.

Uppkomna bränder ska släckas.

11 Barnperspektivet

Informationstavlor utformas på ett lättfattligt sätt med lämpliga illustrationer. På den öppna gräsmarken där bordet placeras ska ett fallet grovgrenigt ädellövträd placeras för barns klätterbehov. Kombineras lämpligen med en skylt som välkomnar detta och samtidigt berättar om värdet med solexponerad multnande ved.

12 Utmärkning

Reservatsgränsen ska märkas ut enligt Svensk standard (SIS 03 15 22) vilket innebär att gränsmärken målas på träd och på stolpar som slås ned i marken. Gränsmärkena ska placeras så att man kan se från ett märke till nästa. Vid gränsmarkering i skogsmark ska i gränslinjen, med 0,5 m på vardera sidan reservatsgränsen, röjas en tydlig gata. Denna gata får vid behov underhållas av förvaltaren. De träd som avverkas i gränsgatan tillfaller markägaren som också själv får ta vara på dem eller låta dem ligga kvar. Inga nyckelelement som högstubbar, grova ädellövträd eller dyl avverkas dock. Reservatsgräns som sammanfaller med fastighetsgräns ska underhållas som fastighetsgräns på sedvanligt sätt.

13 Dokumentation och uppföljning

13.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ska årligen dokumentera utförda åtgärder genom att:

- ange skötselområde,
- ange åtgärdens syfte,
- ange år och månad för åtgärdens utförande,
- utföra lämplig fotografering t.ex. före och efter åtgärden.

13.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av bevarandemålen. Uppföljningen ska ligga till grund för en utvärdering av:

- om syftet med reservatet har uppnåtts,
- om gynnsamt tillstånd har uppnåtts i reservatet,
- om skötselmetoder behöver förändras,
- om en revidering av skötselplanen behövs.

Gynnsamt tillstånd råder inom ett reservat när de uppsatta bevarandemålen nåtts.

13.3 Dokumentation och inventeringar

För att dokumentera utgångsläget och möjliggöra uppföljning av bevarandemålen, bör en inventering av bokskogen utföras vad gäller vissa arter. För att dokumentera utgångsläget och möjliggöra uppföljningar bör vissa arter dokumenteras. Lämpligt är att följa upp lunglavens och vissa övriga epifyters förekomst på ek och bok, förslagsvis havstulpanlaven. Bland den lägre faunan kan rödhalsad svartbagge vara en lämplig art. Lämplig metodik är att samla in fruktkroppar av fnöske-ticka. Vidare bör mark- och vedsvampar knutna till ädellövskogen dokumenteras.

14 Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Tabell 4: Sammanfattande prioritering av skötselåtgärder

Skötselområde	Åtgärd	Prioritet 1-3,
1	Frihugg trängda äldre tallar och lövträd från gran på uddarna.	2
1	Frihugg unga ersättningsträd av löv vid behov.	3
1	Avverka all gran på udden i sydost	2
1	Glesa ut granen och gynna tall och lövträd.	2
2	Röjning av gran vid behov	3
3	Avveckla inslaget av levande rödek	3
4	Ringbarka eller fäll bok för att främja ädellöv av andra arter	2

Skötsel- område	Åtgärd	Prioritet 1-3,
4	Luckhuggning kring hassel	2
5	Bete	1
5a	Området vid sjön med granspira röjs manuellt vid behov	1
5	Solitärer hålls fria från sly och konkurrerande träd	1
5	En siktgata från gården mot sjön hålls öppen	3
5	Frihuggning av solitärer	1
5	Glesa ut lövbestånden	1
6	Bete	1
6	Friställning av ekar	1
6	Gran röjs vid behov	3
7	Avverka gran	1
7	Bete	3
8	Avverka gran	1
8	Röjning av gran vid behov	3
9	Avverka gran	1
10	Röja/avverka gran vid behov	3
10	Lägga igen diken	3
11	Bete alternativt bränning och röjning	3
11	Slyröjning av bryn	3
11	Markblottor skapas kontinuerligt	1
11	Skapande av liggande klätterträd	1
12	Röjning av stig	1
14	Iordningställande av stigar och p-platser	1
14	Iordningställande av skyltar, informationstavlor och eldplats	1
14	Iordningställande av rastplats	3

Prioritet: 1= Högst, 2= Hög, 3= Lägre

15 Ansvar för skötsel, dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder, bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen har det övergripande ansvaret för förvaltningen av naturreservat i länet. Länsstyrelsen har i reservatsbeslutet utsett Skogsstyrelsen Kronoberg distrikt östra till förvaltare av reservatet i enlighet med 21 § FO (1998:1252) till miljöbalken. Förvaltaren har därmed ansvaret för att skötseln av reservatet följer fastställd skötselplan. Länsstyrelsen har den operativa tillsynen i naturreservat enligt miljöbalken 26 kap. Det innebär att Länsstyrelsen ska övervaka att föreskrifter, dispenser och tillstånd följs.

Utfallande virke i samband med skötselåtgärder tillfaller förvaltaren, om inget annat avtalats.

Förvaltaren ansvarar för dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder. Länsstyrelsen har det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av syften, bevarandemål och gynnsamt tillstånd.

16 Revidering av skötselplan

En översyn av skötselplanen bör göras inom 10 år för att bedöma behovet av en revidering av planen. Revideringen berör i första hand riktlinjer och åtgärder.

BILAGOR

a. Skötselplanekarta

b. Artlista

c. Historisk karta

- Yttergräns
- Information
- Rastplats
- Parkering
- Eldplats
- Stig
- Skötselområden

1:7 000

0 100 200 400 Meter